

COTONEASTER (DAĞ MUŞMULASI)

CEMAL KOYGUN

İstanbul - Büyükdere, Bahçe Kùltürleri İstasyonu Müdürü

Park ve bahçelerin süslenmesinde işimize yarayan bitkilerden biri de *Cotoneaster* (Dağ muşmulası) dır. *Cotoneaster*'ler topraktan isteği az olan, park ve bahçelerin taşlı, diğer bitkileri yetiştirmeye müsait olmayan kısımlarının süslenmesinde, daha iktisadî yeşillendirmede işimize yarar. Kısacası: göze hoş görünmeyen, çıplak, verimsiz, taşlık arazilerin kamufle edilmesinde ve birbirinden hoş ve zarif görünüşleri ile dekoratif bir mahiyet taşıyan çiçeklerinin, yapraklarının, dallarının ve kırmızıya çalan meyvalarının renkleri ve uzun müddet dallarda kalışı ile çok gösterişli ve cazip bir süs bitkisidir.

Her nedense Türkiye'de *Cotoneaster*'lerin tanınmamış ve yetiştirilmemiş olduğunu müşahede ediyoruz. İstanbul'da bazı meraklı ev bahçelerinde mahdut türleri göze çarpmaktadır.

Park ve bahçeleri süsleyen *Cotoneaster*'lerin bir kısmı yatık olarak büyür. Kendilerine has bu orijinal hassası ile yukarıda da bahsedildiği gibi kayahkların fena görülen kısımlarını kapatır; *Cotoneaster conspicua* var. *decora*, *C. horizontalis*, *C. microphylla* ve *C. prostrata*'da olduğu gibi. Bir kısmı da orta bir büyüme gösterir, dalları aşağı doğru sarkar; *Cotoneaster franchetii* ve *C. simonsii*'de olduğu gibi. Bir başka varyetesi de kendi haline bırakıldığı takdirde ağaçlanır; *Cotoneaster salicifolia* var. *floccosa*'da olduğu gibi.

Parkların ve bahçelerin süslenmesinde en çok kullanılan ve zarif olan *Cotoneaster* türleri aşağıda gösterilmiştir:

Cotoneaster conspicua var. *decora*

Cotoneaster franchetii

Cotoneaster henryana
Cotoneaster horizontalis
Cotoneaster microphylla
Cotoneaster prostrata
Cotoneaster salicifolia var. *floccosa*
Cotoneaster simonsii

Cotoneaster'lerin üretilmesi:

Cotoneaster'ler 1. tohum, 2. aşısı, 3. daldırma ve 4. çelik ile olmak üzere 4 şekilde üretilir.

Tohum ile üretme:

Sonbaharda kemale eren tohumları kış içerisinde toplanır, çekirdekleri etinden ayrılır, kurutulur; ihtiyaca göre bidon içerisine harçlı toprak konur ve tohumlar buraya ekilir. Veyahut kış sonu hazırlanan yastıklara ekilir. Çıkan fidanlar 3-4 yaprak olunca yeşil şaşırtmaya tabi tutulur, yahut olduğu gibi bırakılır. Soğuklar geçtikten sonra sökülür, tepeleri 3-4 göz üzerinden kesilir. Hazırlanan yere sıra araları ve sıra üzerleri 20 cm. aralıkla dikilir. Bunlar kap içerisinde de yetiştirilir. Hususî ihtimamla kaplarda yetiştirilmiş *Cotoneaster*'lerin her mevsimde park ve bahçelere dikilmesi mümkündür.

Aşısı ile üretme:

Önce *Crataegus oxyacantha* (Akdiken)in tohumundan fidanları elde edilir. Bunlar terbiye parsellerine sıra araları 80 cm., sıra üzerleri 25-30 cm. olmak üzere dikilir. Bir sene sonra ilkbaharda sürmeye yakın üçgen aşısı tatbik edilir. Aşılanmış olan bu fidanlar iki sene sonra satışa elverişli bir hal alır. Lüzumu halinde bir senelik aşılı olarak da dağıtılır veyahut satışa çıkarılır. Yaz aylarında akdikenden süren yabancıer diplerinden çıkarılmak üzere temizlenir.

Daldırma ile üretme:

Bahçenin ve fidanlığın münasip bir yerine ihtiyaca göre bunların anaçlığı tesis edilir. Sıra üzeri ve sıra aralıkları 2.5 m. olarak dikilir. İki üç sene beklenir, kuvvetlenen ağaçların dalları ilkbaharda adî dal-

dırma usulü ile ve her dala bir değnek bağlamak ve dalları bir çatal ile toprağa tespit üzere yapılır ve üzeri toprakla kapatılır. Çeşitlerine göre bir iki senede köklenen fidanlar anadan ayrılır, fidan terbiye parsellerine veyahut kaplara dikilir.

Çelik ile üretme usulü :

İlkbahar hayat başlangıcında analardan çelikler alınır, hazırlanan yastıklara veyahut bidonlara kumlu bir harç içerisine dikilir. Bir sene sonra köklenen fidanlar kaplara veyahut fidan terbiye parsellerine dikilir. Çelikle üretmede her türünde muvaffakiyet kaydedilmez. En iyi netice vereni *Cotoneaster microphylla*'dır. Fidanlık ve müesseselerde, geniş üretmede bir veya ikinci usul üzerinde yürümeli, üç ve dördüncü usulleri amatör veyahut az yetiştirenler takip etmelidir. Terbiye parsellerine dikilmiş ve yetiştirilmiş bulunan *Cotoneaster* çeşitleri alıcıya toprak ambalajlı olarak verilmelidir. Kap içerisinde yetiştirilmiş olanlar kabı ile verilir; nakilleri zor olduğu takdirde bunlarda çavdar sapı veya saz ambalaj içerisinde kaplarından çıkarılarak kök ambalajı yapılmak suretiyle verilir. Dalları kırılmaması için bir değnek konularak bağlanır, uzak yola gidecek olan fidanlar 15-20 adedi bir arada olmak üzere sepet ambalajlı olarak gönderilir.

Park ve bahçelerinizin münasip yerlerini çeşitli *Cotoneaster*'lerle süslerseniz göze hoş görünen bir manzara meydana getirmiş ve bu güzel çeşitlerin yurt içerisine yayılmasına hizmet etmiş olursunuz. Büyükdere Bahçe Kültürleri İstasyonunda 8 *Cotoneaster* türünün aşı usulü ile üretilerek fidanları yetiştirilmiş olup, 1962 yılında dağıtımına çıkarılacaktır.